

Antoni Serra

Senyores i senyors, amors meus sempiterns, permeti'm una breu –i no sé si innecessària– declaració de principis en connivència amb la consubstancialitat de les ànimes inexistent: N'estic fart de la vida i de la mort, de l'eternitat (sempre que no s'identifiqui amb el no-res, en bona lògica), de viure i conviure dins un cosmopolitisme elitista sense llibertat. Així que, sense el permís de vostès, m'he refugiat dins el meu estudi de les follies i, ¿veritat que imaginem el per què?, he decidit veure de bell nou el cinema del passat.

Sens dubte, és la rebel·lia –del tot confessa–enfront dels paranys dels efectes especials.

I he iniciat el periple de jubilació, sense que impliqui cap mena de «retirada» estratègica, tornant a visionar el vell cinema en blanc i negre. És un procés de reflexió intel·lectual que els recoman, si no s'han d'ofendre pel meu atreviment o gosadia. ¿Saben la pel·lícula que he elegit per recobrar el sentit de dignitat

humana? Un film de l'any 1936 –el mateix que va néixer aquest vell malsofrit, sentimental i agnòstic– que fou realitzat, amb el seu estil tan peculiar (màgicament crític), per l'admirat Charles Chaplin. Sí, es tracta de *Temps moderns*.

És una pel·lícula, *Temps moderns* (que dona títol a aquesta revista dels miracles inequívocament humans que vostès poden llegir tots els mesos de l'any, menys dos), exquisida i moderna i, malgrat els galifardeus del cosmopolitisme xaruc, d'una actualitat rabiosa. Chaplin, a través del seu personatge, l'obrer que no és més que una peça «controlada» de l'engranatge industrial, i de la vagabunda (interpretada per Paulette Goddard), posa en evidència el salvatgisme del sistema ca-

pitalista. *Temps moderns* és un film protestatari, indòcil i discol, fins i tot desobedient –per sort– als criteris dels que, ja des de la política o de la cultura econòmica, governen el món que ens ha tocat patir. És aquesta capacitat revulsiva,

a estones indisciplinada, que fa gran, que dona una dimensió de rebel·lia crispada a l'obra de Chaplin –quasi bé tota l'obra, ¿cal recordar l'anterior *La quimera de l'or* (1925) o també la posterior *Monsieur Verdoux* (1947)? Té, l'actor i el director, un in-

confusible sentit crític vers la societat i, sobretot, una capacitat burlesca pròpia de l'espellifat, no sé si mai aconseguida per altres realitzadors, a l'hora d'anàlitzar els milionaris (els de Hollywood també, capparets de productores i amos

És una pel·lícula, Temps moderns (que dona títol a aquesta revista dels miracles inequívocament humans que vostès poden llegir tots els mesos de l'any, menys dos), exquisida i moderna i, malgrat els galifardeus del cosmopolitisme xaruc, d'una actualitat rabiosa.

Temps moderns.

de la indústria cinematogràfica) i els diversos sectors del poder polític.

¿No és una denúncia *Temps moderns* del control de la llibertat que es fa des dels mitjans de direcció? Vet aquí el circuit televisiu –molt abans que la televisió entrés en el món quotidià de les famílies– que hi ha instal·lat a la fàbrica on treballa l'obrer Chaplin, des del qual el director de l'empresa controla en tot moment la producció dels seus «esclaus». L'obrer Chaplin, convertit en un robot de gest reiteratiu (l'escena en què, fora de la fàbrica, continua amb la clau anglesa cargolant l'imaginari i l'inimaginari, fins i tot els botons del vestit de la senyora suposadament burgesa, és d'una eficàcia cinematogràfica excepcional), només retorna a la llibertat de viure –amb els problemes que això implica, detenció policíaca, empresonament, marginació, misèria– quan coneix la vagabunda Goddard. Quan els dos recobren una certa estabilitat –la màgia divertida del *music-hall*–, la cosa no dura gaire..., i el film recobra la sublimació al final: la

Temps moderns.

parella que es perd en les tonalitats grisenques del futur incert.

Després d'haver vist un altre cop *Temps moderns*, en aquesta ocasió des de la soledat de l'home que ja ha perdut tota creença, se'm fa difícil imaginar que la societat moderna –o suposadament moderna i cosmopolita– hagi canviat tan poc o sigui tan pareguda a la ja existent setanta anys enrere. Ni el cinema, ni tampoc la literatura o l'assaig històric, ens ha servit de gran cosa; ahir com avui continuam ancorats en els mateixos desgavells de relació social. O, si ho volen així, tan sols han canviat les aparences externes –en el cine, la tècnica; en la literatura, tal vegada la sintaxi i el lèxic; en la societat, el matís de l'explotació que s'ha fet més subtil–, però els grans problemes de fons persisteixen. *Temps moderns* és, en aquest sentit, premonitori i, en conseqüència, del tot vigent.

Tot seguit ve el *The End* que mai ho és, final, perquè el final vertader és una incògnita en el temps: la trompeta de l'àngel exterminador. 🎬

Monsieur Verdoux.